

Kiss Károly

Govcoin: Bankok nélküli világ?

Az információtechnológia (IT) feleslegessé tesz egy sor tevékenységet. Úgy tűnik, hogy most a bankokon a sor. De lehetséges-e kapitalizmus bankok nélkül?

A bankok a betétesek pénzének megőrzésére jöttek létre. De mivel normális időkben nem mindenki egyszerre követeli vissza a pénzét, csak egy bizonyos összeget tartalékolnak e célra, és a betétek nagyobb részét kamat ellenében kikölcsönzik. Óriási hatalmukat, befolyásukat jelzi, hogy a világ 1000 legnagyobb bankjánál elhelyezett betét 2020-ban 128 billió (ezer milliárd) dollár volt. Azaz jóval több, mint a világ GDP-je: 84,5 billió dollár.¹ A pénzügyi szabályozást és a monetáris politikát a kormányok hagyományosan a bankokon keresztül gyakorolják. A pénz és a bankrendszer az állam és a gazdaság közötti interfézként szolgál, és úgy tűnik, hogy az IT nem válthatja olyan könnyen le őket, mint mondjuk a taxikat vagy az újságokat.

Trónfosztás 1: Blokklánc és bitcoin

A bankok trónfosztása az internetes valutákkal, főként a bitcoinnal kezdődött el.²

Internetszakértők azt jövendölik, hogy a technológiai újítások a decentralizáció felé fogják elvinni a világhálót. Az új informatikai technológia a blokkláncon és a kriptovalutákon alapul. (A kriptovaluták valójában a blokkláncalapú ügyletek pénzügyi eszközei.) Ez utóbbiakról elsősorban spekulációs vonatkozásokban szoktunk hallani, de az új rendszerben a decentralizációs jellegük domborodik ki: az, hogy magánszemélyek bankok és állami intézmények figyelmen kívül hagyásával saját valutát teremtenek, s azzal kereskednek. A pénzkibocsátás állami monopólium, de döntő része valójában kereskedelmi bankok által teremtett számlapénz formájában történik. Most az internet lehetővé tette a magánpénz kibocsátását. (Micsoda fordulatokat produkál a történelem! Amikor Friedrich August von Hayek, a liberális közgazdaságtan apostola egy fél évszázada felvetette a magánhadserg és a magánpénz ötletét, mindenki örültségnek tartotta.) Ugyanakkor Bill Gates – és az ő véleménye e téren egyáltalán nem mellékes – nem lát semmi előrevívót a kriptovalutákban és a blokklánc-technológiában; azokat csupán olyan technikáknak tekinti, melyekkel kivonják a tranzakciókat az állami szervek látóköréből. Warren Buffet, Amerika legnagyobb befektetője is ezen a véleményen van.³

A blokklánc lényege az, hogy az egymással üzleti kapcsolatba lépő felek saját maguk szabják meg az együttműködési feltételeket; a bankok, pénzügyintézetek és egyéb közvetítők

¹ The Economist May 8th 2021, Fewer – or even none?

² Lásd erről pl. The Economist October 31st 2015, The trust machine; Briefing Blockchains.

³ hvg.hu, 2018. márc. 1.

kikapcsolásával, „elosztott adatbázisok” felhasználásával végzik ügyleteiket.⁴ Egy blokk tartalmazza a tranzakciókat, a programok által végzett műveleteket, valamint azokat az adatokat, amelyek az előző blokkhoz kapcsolják. Az üzleti műveletek nincsenek szétválasztva, az összes eddigi, bitcoinban végzett ügylet egybefüggően követi egymást valamennyi számítógépen. A rendszerbe ezért kívülről nem lehet „belenyúlni”, biztonságos. Ezáltal a magánpénz után *mintegy mini magángazdaságot teremtenek* (nem tulajdonosi értelemben, hanem a többi folyamattól részben elszigetelve), saját valutával és irányítási rendszerrel.⁵ A blokklánc jól alkalmazható ingatlanok adásvételénél, jegyértékesítésnél, autóvásárlásnál, közszolgáltatásokban stb.

A mai rendszerekben a felhasználói eszköz (az applikációk révén), a szoftver és az adatok egy kézben vannak. Ezt törlik most meg az információtechnológiai újítások: megnő a felhasználók hatalma; ők határozzák meg, hogy mely applikációkon keresztül érhető el az információ.

A blokklánc-technológia érdekes – de nem meglepő – módon összetalálkozik a környezetvédelem decentralizációs törekvéseivel. (Hiszen a környezetvédelem alapelvei közé tartozik az önellátás, a helyi és közösségi gazdasági tevékenység felkarolása a monopóliumokkal és a központosított gazdaság szervezéssel szemben.) Ennek kitüntetett területe a zöldenergia-termelés és -felhasználás – miközben az energiaszektorra az igen nagyarányú központosítás a jellemző minden országban. Amerikában a zöld energia termelésére több mint száz, blokkláncon alapuló új vállalkozás alakult, és ezekbe már több száz millió dollárt fektettek. Ezt szorgalmazza a Tepco, Japán legnagyobb energiacegéje is. A blokklánc-megoldások kiterjednek az olyan ügyletekre is, amikor a környezetbarát energia termelésével ki lehet egyenlíteni a széndioxid-kibocsátás elhárításának kötelezettségét... (Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a meglévő centralizált energia-infrastruktúra a blokkláncügyleteknek is elengedhetetlen feltétele.)⁶

A lelkendezők szerint most valami olyasminek lehetünk a tanúi, mint 1995-ben, amikor megalkották a mobiltelefonok technológiáját, de még senki sem gondolta, hogy az micsoda kommunikációs robbanáshoz fog vezetni. Az elképzelések szerint ez a technológia általánossá fog válni az internet minden vonatkozásában. Jön tehát a web 3.0, az újból decentralizált internet korszaka?

Kezdetben úgy tűnt, hogy a bitcoin anarchista kezdeményezés, de ma már a bitcoinba befektetett összeg 1 billió (ezer milliárd) dollárt tesz ki, és sok alapkezelő úgy tekint rá, mint ami részét kell képezze bármely kiegyensúlyozott portfóliónak.⁷ Árfolyama hosszú távon emelkedik, bár erős ingadozásokkal kísérve.

⁴ Angol kifejezéssel „peer-to-peer trading”, azaz „szemtől-szembe” kereskedésnek is nevezik.

⁵ Bedő Iván, Gyenis Ágnes: Csak láncokat nyerhetik. Hvg, 2018. febr. 15.

⁶ The Economist August 4th 2018. Greens meet geeks.

⁷ The Economist May 8th 2021; The digital currencies that matter.

Trónfosztás 2: AliPay, WeChat Pay és társaik⁸

Ezek a fizetési technikák a bankszámla- és hitelkártya-tulajdonos vásárlók és az eladók között közvetítenek. Az app-okon keresztül elektronikus számlát nyitnak felhasználóiknak (valójában elektronikus pénzkibocsájtást végeznek), meggyorsítják és leegyszerűsítik a fizetést-átutalást és az adatvédelem tekintetében biztonságosabbak, mint a banki átutalás. Világszerte több, mint 3 milliárd embernek van „e-bukszája”, és fizet app-okon keresztül. Az Ant Group, az Alibaba pénzügyi „karja” pl. úgy jött létre, hogy az Alibaba vásárlóinak tömege igényelt egy egyszerű és biztonságos digitális fizetési módot – ez lett az AliPay. Az AliPay-nek több, mint 1 milliárd aktív használója van és 2019-ben 16 billió (ezer milliárd) dollár forgalmat bonyolított le, ami közel 25-szörese a PayPal, a Kínán kívüli legnagyobb online fizetési platform forgalmának.⁹ (Ez a szám jól érzékelteti, hogy amikor Kína internetes fejlettségéről beszélünk, abba nem csak a kormányzervek értendők bele, hanem a mindennapos életben használt technikák is.) Az amerikai PayPal-t 392 millióan használják. A nagyok közé tartozik még a szingapúri Grab és az argentin Mercado Pago.

2013-ban a Tencent személyében versenytárs jelentkezett: a WeChat-hez, Kína fő üzenő app-jéhez egy fizetési funkciót is hozzáadtak. Az AliPay és a WeChat Pay együtt a kínai mobilos tranzakciók 90 százalékát bonyolítja le. A QR-kódok megjelenése a kiskereskedelemben még tovább fokozta az app-eken keresztüli mobilos fizetési hajlandóságot: a vevő mobiljában QR-kódként jelenik meg a megvásárolt áru, s a fizetési helyen ennek leolvasásával történik meg a fizetés.

És hogy miért csapás ez a bankokra? Azért, mert mindkét kínai app 0,1 százalékot (!) számít fel a tranzakciók után (... ami az AliPay-nek még így is 16 milliárd dollár hasznot hoz).

Mint ahogy az lenni szokott, az internetes platformok ezt a csatornát is felhasználják információgyűjtésre. Az Ant – de a többiek is – felhasználóik adatai alapján meg tudják állapítani azok hitelképességét. Az Ant csak 2014-ben kezdte el a **fogyasztói hitelek** folyósítását, de 2020-ra már a kínai fogyasztói hitelek piacának az egy-tizedét magának mondhatta. Felmerül a *fedezet* kérdése, ami szokásos esetekben az ingatlant, vagy drágább ingóságokat jelenti. Úgy tűnik, hogy – kínai viszonyok között – a személyekre vonatkozó adatok olyan bőségesen állnak rendelkezésre (egyes közgazdászok erre a fordított információs asszimetria kifejezést használják), hogy nincs szükség anyagi fedezetre.

Az Ant tovább színezte pénzügyi portfólióját, és az AliPay vásárlóit egy kisebb visszatérítéssel jutalmazza, melyeket egy *befektetési alap* kezel. A Yu’e Bao 2019-re a résztvevők számát tekintve a világ legnagyobb pénzpiaci alapja lett, mígnem a kínai központi bank tevékenységét nem korlátozta. Az Ant ezután élet-, autó- és egészségügyi biztosítási tevékenységbe is belekezdett, más pénzügyi vállalatokkal közösen. Újból ki szeretném emelni ezeknek a portfólióknak a digitális platformokra jellemző sajátosságát: az elbírálás és a fedezet hátterét a fogyasztókról gyűjtött személyi adatok szolgáltatják.

⁸ A továbbiakban elsősorban az Economist 2021 május 8-i számának Special reportjára támaszkodom: The future of banking. Shaken structures.

⁹ The Economist May 8th 2021, Regime change.

3. fenyegetés: üzleti hitelezés

Az előző pontban arról volt szó, hogy a digitális platformok hogyan terjesztik ki tevékenységüket a kiskereskedelembe. De szándékukban áll, hogy betegyék a lábukat az üzleti hitelezés világába is.

Az amerikai-ír Stripe a vállalati hitelezés világában működik, és 95 md dollár az értéke – ezáltal Amerika legnagyobb technológiai cége. De beleütközik abba a problémába, hogy saját tőkéje (balance sheet) kellene legyen. A szingapúri Grab (értéke 40 md dollár) bank-engedélyt szerzett. A legtöbb platform-alapú pénzügyi cég azonban nem akar banki tevékenységet folytatni, megelégedne e tevékenység nyereségének lefölözésével. (Orientációs adatok: a hagyományos bankolás világszerte kb. 3 billió – 3 ezer milliárd – jövedelmet eredményez, és a részvények 5-6 százalékának megfelelő profitot. A fizetésekből és a kereskedelembe – amely a technológiai cégek profilja – 2,5 billió bevétel származik, de a megtérülés 20 százalékos.¹⁰) Az Ant kezdetben azzal próbálkozott, hogy hitelek nyújtott, és az azokból összeállított csomagot részvényként adta el más pénzügyi intézményeknek. A kínai pénzügyi hatóság azonban megkövetelte, hogy a kötvények mögött tőke álljon. Ezt követően az Ant azzal próbálkozott, hogy a kölcsönadókat (letéteseket) összekösse azokkal a bankokkal, amelyek a kölcsönt nyújtották. A szabályozóknak azonban ez sem tetszett, ragaszkodnak hozzá, hogy aki banki tevékenységet folytat, annak legyen saját tőkéje.

Az utóbbi években tovább folytatódott egy globális trend: a nem a bankok által birtokolt pénzügyi eszközök (assets) hányada növekszik, és mára 50-50 százalékos lett a megoszlás. 2019-ben a kb. 400 billió (ezer milliárd) dollár nagyságú pénzügyi eszköz így oszlott meg:¹¹

- bankok:	150 billió \$
- központi bankok:	30 "
- állami költségvetési intézmények:	20 ”
- nem-bank jellegű pénzügyi intézmények: ¹²	200 ”

Ez jelzi, hogy milyen hatalmas játéktere van a platform-alapú vállalatoknak ahhoz, hogy kötvényekkel, részvényekkel és hitelekkel manipuláljanak, azaz pénzügyi tevékenységüket az üzleti-vállalati szektorra is kiterjesszék. De a hiányzó lakossági banki kapcsolatokat is pótolhatják. Amerikában kb. 7 millió háztatásnak nincs bankszámlája. Indiában az UPI nevű mobiltelefonos alkalmazás sokmillió embernek segít, hogy hozzájusson az olcsó pénzügyi szolgáltatásokhoz. 2014 és 2018 között 315 millió indiai nyitott bankszámlát, azokon 12 md dollárnak megfelelő rúpiát takarítottak meg és 237 millió kreditkártya lett tulajdonosra.

¹⁰ The Economist May 8th 2021, Regime change.

¹¹ Ugyanott, p. 8. (a grafikon alapján, ránézésre becsültem).

¹² Befektetési alapok, nyugdíjalapok, biztosítási cégek.

4. A Facebook tervei: Libra és Diem

A bankok trónfosztására irányuló eseményeket a Facebook 2019 júniusi kezdeményezése, a **Libra-projekt** gyorsította fel, mely elektronikus pénz lett volna. A Libra értékét egy valutakosár ellenében határozták meg. Később a Facebook a **Diem** kibocsátását tervezte, mely a dollár, vagy az euró digitális változatának felelt volna meg. Ez a terv, és a készpénzhasználat gyors hanyatlása készítette a világ vezető pénzügyi hatalmait arra, hogy napirendre vegyék a központilag kibocsátott e-pénz kérdését.

Kétség nem fér hozzá, hogy a Facebook – kiterjedt hálózatával és több, mint 2 milliárd felhasználójával – képes lenne egy ilyen digitális valutát működtetni. Ez azonban gyökeresen felforgatná a világ régóta kialakult pénzügyi rendszerét, amikor a központi bank által kibocsátott pénzt a kereskedelmi bankok osztják szét azáltal, hogy tevékenységük során pénzt (számlapénzt) teremtenek, és a végső menedéket (bankok csődje, fizetési képtelenség esetén) a központi bankok jelentik.

Egy digitális platform által kibocsátott elektronikus pénz – még akkor is, ha egy stabil világvalutához, a dollárhoz vagy az euróhoz van kötve (stablecoin) – akadályozná a központi bank tevékenységét, hogy szabályozza a pénzpiacokat és a monetáris politikát. A „redundancia” további problémát jelentene.

5. Govcoin: a legnagyobb fenyegetés a bankokra nézve

A legnagyobb fenyegetést a bankokra az állam, vagy a központi bank által kibocsátott digitális pénz jelentené. Ez azzal járna, hogy az állampolgár betéteit közvetlenül a biztonságos központi bankban helyezhetné el, és így nem lenne szükség a közbeékelődő kereskedelmi bankokra, betéteinek biztonsága nem függene az adott kereskedelmi bank stabilitásától. És nem utolsósorban a pénz „tárolásának” költsége is alacsonyabb lenne. A govcoin a pénznek egy újfajta inkarnációja lenne, az állam hatalmának megerősödésével járna, és teljes mértékben megváltoztatná a tőke allokációját.

2020 októberében a Bahama szigeteken bocsátottak ki a világon először állami digitális pénzt. Kínában kísérleti jelleggel több, mint százezer ember működtet egy olyan app-ot, ami révén a kormány által kiutalt e-jüant felhasználhatják. Az EU 2025-re tervezi elektromos euró kibocsátását. Sok állam központi bankja és nemzetközi pénzügyi szervezetek tanulmányozzák a témát. Az Economist becslése szerint három éven belül már a világ népességének ötöde fog közvetlenül az állam által kibocsátott digitális pénzt használni.¹³

A fő motivációt az adja, hogy a hagyományos bankrendszer kereteiben megvalósuló pénzügyi folyamatokba beléptek a digitális platformok, kiszámíthatatlanságot és rendezetlenséget okozva. (Az Economist hivatkozott számának vezércikke egyenesen a pénzügyekben uralkodó „vadnyugati állapotokról” beszél.) A pénzügyi-gazdasági ciklusok és esetleges

¹³ The Economist May 8th 2021, Going public.

válságok kezelése ezáltal nehezebbé válik. Továbbá: a Facebook saját e-pénzének a terve is lépéskényszerbe hozta az államokat és központi bankokat.

A jelenlegi pénzügyi rendszereknek is vannak hiányosságai (a lakosság egy jelentős része nem kapcsolódik a bankrendszerhez, magasak az átutalási költségek – különösen az országok közötti transzferek esetében –), de ***a govcoin a kapitalista rendszer lényegét érintő súlyos kérdéseket vetne fel.*** Először is: erősen korlátozná a bankok befektetési tevékenységét, hiszen a lakosság inkább a biztonságos központi banknál tartaná betéteit, megtakarításait. Ez egyben a kereskedelmi bankok pénzteremtő tevékenységének ilyen mértékű lecsökkenését is jelentené. (Amerikában a pénzkínálat 90 százalékát a magánbankoknál elhelyezett magánbetétek adják, a többi fejlett országban ez még magasabb.) A konkrét megvalósítást tekintve Amerikában az e-dollár bevezetése kezdetben nem okozna ilyen gondot, hiszen a kereskedelmi bankok 16,8 billió (ezer milliárd) dollár betétet tartanak a Fed-nél, és ez 3,3 billióval több, mint amire szükségük van. Kezdetben tehát a betétek átáramlása a kereskedelmi bankoktól a Fed-hez ebből történhetne, a magas megtakarítások által jellemzett környezetben nem jelentene problémát. Megoldást jelenthetne, ha korlátoznák, hogy mekkora megtakarítás tartható e-dollárban.

Másfelől nézve, a betétek átáramlása a kereskedelmi bankoktól a Fed-hez azt jelentené, hogy – miközben a kereskedelmi bankok egyre inkább pénzsűkében lennének – a Fed mostani 8 billió (ezer milliárd) dolláros egyenlege 21,5 billióra nőne. Mit kezdene ezzel a töménytelen mennyiségű pénzzel? És hogyan áramoltatná vissza a kereskedelmi bankokhoz? A szokásos módon, a neki fizetett kamat ellenében? Schumpeter annak idején abban látta a kapitalizmus egyik lényeges vonását, hogy a bankok a hosszú lejáratra folyósított hiteleket rövid lejáratú betétekkel fedezik; az újítás, a „kreatív rombolás” a passzív, önkéntes megtakarításokból ered. Ha a bankok tevékenységüket a megcsappant betétállomány miatti szűk likviditásra korlátoznák (narrow banking), miből lenne gazdasági növekedés és innováció? Végül is tehát a tőke allokációjának funkciója nagyrészt a központi bankra hárulna. (Mindez egyre inkább a szocialista központi tervgazdálkodásra emlékezteti az embert; ott a termelési feladatok a tervből származtak, de a kereskedelmi bankoknak is volt – különösen a magyar változatban – funkciója, nem csupán a vállalatok hitelszámláját vezették.)¹⁴

Fölmerül a kérdés: a bankokon kívül milyen más intézményekre támaszkodhat a központi pénzügyi politika? Milyen szerepet játszhatnak a likviditás megteremtésében és a „maturity transformation”-ben a befektetési alapok, nyugdíjalapok, biztosító társaságok? Ezek egyike sem képes azonnal pénzt teremteni, így hát válságos időkben ez a feladat is a központi bankra hárulna. Emiatt a hitel mögötti biztosíték, jelzálog ügyével is a központi banknak kellene foglalkozni. Mindez ellentétes azzal a politikával, amit az országok többsége folytat; hogy az állam maradjon ki az üzleti hitelezésből.

¹⁴ Az ember, aki átélte a szocializmust, és annak idején a szocialista gazdaságok kutatója volt, elképedve olvassa az Economist szerzőinek fejtegetését. Ne hallottak volna a szocialista tervgazdaságról? Nem hiába hirdette annak idején Simon György, hogy az informatika fejlődése a központi tervezés megerősödését fogja eredményezni...

6. Geopolitika

Mint az utóbbi időkben mindig, most is az a legfontosabb szempont, hogy milyen álláspontra helyezkedik a digitális valuták ügyében Amerika és Kína. Ha a gyakorlatból indulunk ki, a Dél-Kelet Ázsiában megforduló sokszázmillió turista az AliPay-t fogja használni, és ezzel könnyen rászokhatnak a jüanra; az egyszerű vásárlások után a kínai elektronikus pénz használata elterjedhet az üzleti életben is. De látni kell, hogy Kína álláspontja ebben az ügyben defenzív. A központi irányításon alapuló gazdaságpolitikai koncepciójába nem illik bele a digitális platformok ilyen mértékű önállósodása. (Mint láttuk, az Ant és a Tencent ambícióit többször is visszanyesték.) Az e-jüan bevezetése is csak defenzív céllal, az esetleg Amerika által bevezetett e-dollár elleni védekezésésként jöhetne szóba – véli az Economist elemzője.¹⁵ A jüan világpénzzé válásának komoly akadálya, hogy Kína még most is kontroll alatt tartja a tőke mozgásokat. Ha Kína vezetné be először, ez csapást jelentene a dollár világgazdasági dominanciájára. A dollár elektromos valutává tételének viszont mindazok a következmények akadályai, melyeket a korábbiakban részletesen tárgyaltunk.

Nagyobb a valószínűsége annak, hogy az e-pénzt először a közepes nagyságú feltörekvő országok fogják bevezetni. „Ahhoz túl nagyok, hogy elfogadják a monetáris autonómia okozta veszteségeket, de ugyanakkor túl kicsik, hogy elviseljék a külföldi valuták okozta versenyből származó kockázatokat.”¹⁶

7. A kapitalizmus alkímiája

Az előbbieken felvázoltuk, hogy a bitcoin és blockchain technológia után a nagy nemzetközi (elsősorban kínai) fizetési platformok hogyan fenyegetik a bankok tevékenységét.

Bemutattuk, hogy a govcoin, egy államilag működtetett elektromos pénz hogyan szorítaná vissza, és a végén hogyan helyettesítené a kereskedelmi bankokat. Kitértünk ennek a geopolitikai következményeire is. Az IT, a digitális megoldások az élet minden területén hódítanak. Elvileg leválthatnák a hagyományos bank- és pénzügyi rendszert is, de látnunk kell, hogy ez már magát, a kapitalizmus lényegét fenyegetné.

- Ma a pénzkínálat több, mint 90 százalékát a kereskedelmi bankok adják, a központi bank ebben implicit garancia nyújtásával vesz részt. Kockázatos lenne, ha a központi bankok egyenlege felduzzadna, és közelebb kerülnének a hitelezési akciókhoz.

- A kapitalizmus alkímiáját a kereskedelmi bankok végzik: a passzív, rövid lejáratú, likvid betéteket a gazdasági tevékenységek és innováció aktív motorjává változtatják. Ez a szerep most a központi bankokra hárulna.

- A kereskedelmi bankok rendszere a kormány és a gazdaság közötti interfészként működik. Ennek kiiktatása egyrészt megengedhetetlenül korlátozná a gazdaságpolitika eszköztárát,

¹⁵ The Economist May 8 2021, Hege-money.

¹⁶ Ugyanott.

másrészt olyan struktúrákat és módszereket igényelne, melyek a korábbi szocialista országok gazdaságirányítását jellemezték.

- A kereskedelmi bankok tevékenységi körében a hitelnyújtási garanciák széles és változatos rendszerre alakult ki. Amilyen mértékben tevékenységüket az internetes platformok átveszik, olyan mértékben kell kialakítaniuk a garanciális rendszert: ezt – azt kell mondjuk – a dolog természeténél fogva a felhasználókról szerzett személyes adatok képezik. Úgy tűnik, hogy ugyanez lenne a helyzet az államilag kibocsátott digitális pénz esetében is. A személyes adatok fölötti rendelkezés ilyen mértékű koncentrációja az állam kezében elfogadhatatlan kockázatot jelentene. A központi bank a gazdasági életben a legvégső hitelező szerepét játssza.

- A banknélküli világ tehát megnövelné a társadalmi kockázatokat is: a személyes információk fölötti rendelkezés tovább koncentrálódna; egyrészt a kiskereskedelmi forgalomból tevékenységüket az üzleti életre is kiterjesztő internetes platformok kezében. Másrészt az elektronikus pénzt működtető államhatalom birtokába jutna minden információ az e-pénzt használó polgárokról.

- Óriásivá nőne a kibertámadások veszélye; most nem egy-egy bankot céloznának meg, hanem az egész pénzügyi rendszert.

- És végül: a készpénz nem hagy nyomot, nem szabályozható, hogy mire költsék. De a digitális pénz programozható: a diktatúrák ily módon szabályozhatnák az elköltését: pl. abortuszra vagy bizonyos külföldi termékek vásárlására nem engednék.

Összegezve:

A digitális platformok a pénzügyi app-ok révén a kereskedelmi bankok terhére terjeszkednek, átvéve tőlük egyes funkciókat a kiskereskedelemben, és megpróbálnak az üzleti hitelezésbe is benyomulni. (Az Ant és a Tencent e törekvéseit azonban a kínai kormány visszanyeste.) Megvan annak a technikai lehetősége is, hogy e-pénzt üzemeltessenek, de a Facebook e kezdeményezését nem engedélyezték.

Az igazi veszélyt a kereskedelmi bankokra a govcoin, a kormányok által bevezetett elektronikus pénz jelentené (melynek motivációja a digitális platformok által okozott, imént említett felfordulás kiküszöbölése). Ez azonban már a kapitalizmus lényegét érintené, azt a folyamatot, amikor a betétesek rövidlejáratú, passzív betéteiből a műszaki fejlődés motorjául szolgáló hosszúlejáratú hitelek válnak. Az IT sok mindent levált, feleslegessé tesz. De úgy tűnik, hogy a kapitalizmus lényegét egyelőre nem tudja helyettesíteni. Emellett egy ilyen átalakulás megengedhetetlen kockázatokat jelentene a személyi biztonság (az adatok koncentrált kézben tartása) és a kiberbiztonság vonatkozásában is.

Köln, 2021. júl. 2.